

EESSÕNA

Nii nagu seto kultuur, paistab seto keel ja selle sõnavara silma erakordse rikkusega. Valik sellest ammendamatu sõnavarast on avaldatud Julius Mägiste „Seto sõnastikus“ (toim Mariko FASTER, 2007). Inge Käsi koostatud seto veebisõnastik (<http://eki.ee/dict/setosonastik/>) esitab veidi üle 6000 sõna. Seto suurde sõnaraamatusse, mis on koostamisel Eesti Keele Instituudi (EKI), Tartu Ülikooli (TÜ) ja Seto Instituudi ühistööna, tuleb paarkümmend tuhat sõnartiklit, millest 2020. aasta alguseks on valminud rohkem kui pooled. Tutvustamaks huvilistele oma senist aastatepikkust tööd, otsustas suure seto sõnaraamatu töörühm esitada vahekokkuvõttena seto eripärased sõnad, mis on kirja pandud ainult Setomaalt või on tuntud veel vaid selle naabruses ja Lõuna-Eesti keelesaartel. Sõelale jäi rohkem kui kolm tuhat sellist sõna, mida esitabki käesolev sõnaraamat.

Tähelepanuväärne hulk seto eripärastest sõnadest on iidsed oma sõnad, millel on sageli vasted soome keeles ja kaugemateski sugulaskeeltes. Samuti leidub Eesti teistes murretes laiemalt tuntud tüvega, kuid omapärase seto vormiga sõnu. Sõnaraamat esitab rohkesti ka seto rahvaluule poetilist sõnavara. Silmapaistev rühm üksnes Setomaalt kirja pandud sõnadest on vene ja muud laenud, mis on saanud oluliseks osaks seto õigeusklikust kultuurist. Neid sõnu tundmata ei ole võimalik mõista seto eluolu ega traditsioone.

Seto sõnaraamatu töörühm alustas oma tegevust 2013. aastal TÜ Lõuna-Eesti keele- ja kultuuriuuringute keskuses Mari Metsa koordineerimisel, aastast 2017 juhib töörühma TÜ läänemeresoome keelte teadur Eva Saar. Seto suure sõnaraamatu materjalist tegi esimese valiku käesoleva sõnaraamatu tarvis TÜ eesti keele ajaloo ja murrete professor Karl Pajusalu. Sõnaraamatu sõnartikleid koostasid töörühma setodest liikmed EKI vanemleksikograaf Maeve Leivo ja TÜ folkloristika emeriitdotsent Paul Hagu ning Eva Saar, EKI vanemleksikograaf Inge Käsi ja TÜ doktorant Hanna Pook. Väärtuslikku nõu andsid töörühmale Madis Arukask, Enn Ernits, Stepan Karja, Elvi Nassar, Nele Reimann ja Helli Tero. Sõnaraamatu käsikiri sai põhjaliku lihvi toimetajate Eva Saare ning EKI vanemleksikograafi Jüri Viikbergi koostöös. Tegijad loodavad, et seto eripäraste sõnade sõnaraamatust sugeneb kasu seto

keele ja kommete õppijatele ja uurijatele, kuni jõuab lõpule töö seto suure sõnaraamatuga.

Töörühm on tänulik kõigile, kes on toetanud sõnaraamatu tegemist, samuti neile, keda sõnaraamatu haruldased ning vähetuntud sõnad peaksid ärgitama lisaselgitusi otsima ja andma.

Hüä, ku ti loet ni üteh märgotat!

Koostajad